A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2024. október 4.*

„Előzetes döntéshozatal – Büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – A bűncselekményből származó jövedelmek, vagyon és az elkövetéshez használt eszközök elkobzása – 2005/212/IB kerethatározat – 2014/42/EU irányelv – Hatály – A jogellenesen szerzett vagyon esetleges elkobzásához vezető nemzeti büntetőeljárás – Bűncselekmény megállapításának hiánya – Büntetőítélet hiányában történő elkobzás – Betegségen vagy szökésen kívüli egyéb okok”

A C-767/22., C-49/23. és C-161/23. sz. egyesített ügyekben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelmek tárgyában, amelyeket a Latvijas Republikas Satversmes tiesa (alkotmánybíróság, Lettország), a Bírósághoz 2022. december 12-én, 2023. február 1-jén, illetve 2023. március 16-án érkezett, 2022. december 8-i, 2023. január 31-i és 2023. március 14-i határozataival terjesztett elő

a **1Dream OÜ**,

DS,

DL,

VS,

JG (C-767/22),

AZ,

a **1Dream OÜ**,

a **Produktech Engineering AG**,

BBP,

a **Polaris Consulting Ltd** (C-49/23),

VL,

ZS,

* Az eljárás nyelve: lett.

a **Lireva Investments LTD**,

VI,

a **FORTRESS FINANCE Inc**. (C-161/23)

által kezdeményezett,

a **Latvijas Republikas Saeima**

részvételével folyamatban lévő eljárásokban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: A. Arabadjiev tanácselnök, L. Bay Larsen, a Bíróság elnökhelyettese (előadó), T. von Danwitz, A. Kumin és I. Ziemele bírák,

főtanácsnok: P. Pikamäe,

hivatalvezetők: Illéssy I. és S. Spyropoulos tanácsosok,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2024. április 15-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a 1Dream OÜ képviseletében S. Bērtaitis advokāts,

– VS, DL és DS képviseletében A. Jaunzars advokāts,

– JG képviseletében I. Nikuļceva és A. Voroņko advokāti,

– AZ képviseletében R. Valdemārs advokāts,

– a Produktech Engineering AG képviseletében T. Krūmiņš és L. Liepa advokāti,

– BBP képviseletében A. Rasa advokāts,

– a Polaris Consulting Ltd képviseletében A. Liepiņš advokāts,

– VL képviseletében L. Lielbriede advokāta palīdze, S. Oborenko és E. Rusanovs advokāti,

– ZS képviseletében A. Ņikiforovs jurists,

– a Lireva Investments LTD képviseletében A. Rasa advokāts,

– VI képviseletében D. Siliņa advokāte,

– a FORTRESS FINANCE Inc. képviseletében L. Baltiņa advokāta palīdze,

– a lett kormány képviseletében J. Davidoviča, K. Pommere és S. Zābele, meghatalmazotti minőségben,

– a cseh kormány képviseletében M. Smolek, T. Suchá és J. Vláčil, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Bizottság képviseletében I. Naglis, I. Rubene, M. Wasmeier és I. Zaloguin, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2024. július 11-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 47. cikkének, a bűncselekményből származó jövedelmek, vagyon és az elkövetéshez használt eszközök elkobzásáról szóló, 2005. február 24-i 2005/212/IB tanácsi kerethatározatnak (HL 2005. L 68., 49. o.), a bűncselekmény elkövetési eszközeinek és az abból származó jövedelemnek az Európai Unión belüli befagyasztásáról és elkobzásáról szóló, 2014. április 3-i 2014/42/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek (HL 2014. L 127., 39. o.; helyesbítés: HL 2014. L 138., 114. o.) és az uniós jog elsőbbsége elvének az értelmezésére irányulnak.

2 E kérelmeket a 1Dream OÜ, DS, DL, VS, JG (C-767/22), AZ, a 1Dream, a Produktech Engineering AG, BBP, a Polaris Consulting Ltd (C-49/23), VL, ZS, a Lireva Investments LTD, VI és a FORTRESS FINANCE Inc. (C-161/23) által benyújtott, az elkobzási eljárásra vonatkozó nemzeti rendelkezések alkotmányosságára vonatkozó alkotmányjogi panaszok keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

A 2005/212 kerethatározat

3 A 2005/212 kerethatározat 2. cikkének (1) bekezdése előírja:

„A tagállamok megteszik a szükséges lépéseket annak érdekében, hogy képesek legyenek – akár egészben, akár részben – az egy évet meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekmények elkövetési eszközeinek, illetőleg a bűncselekményekből származó jövedelmeknek, vagy az ilyen jövedelmekkel megegyező értékű vagyonnak az elkobzására.”

A 2014/42 irányelv

4 A 2014/42 irányelv (5), (15), (16), (21) és (22) preambulumbekezdése a következőképpen szól:

„(5) A minimumszabályok elfogadása közelíteni fogja a tagállamok befagyasztási és elkobzási rendszereit, ezáltal előmozdítva a kölcsönös bizalmat és a határon átnyúló hatékony együttműködést.

[…]

(15) A bűncselekmény elkövetése miatti bűnösséget megállapító jogerős ítélettől függően lehetővé kell tenni az elkövetési eszközök és a bűncselekményből származó jövedelem, illetve az ilyen elkövetési eszközök vagy jövedelem értékének megfelelő értékű vagyon elkobzását. A bűnösséget megállapító jogerős ítélet meghozatalára a terhelt távollétében lefolytatott eljárás keretében is sor kerülhet. Még akkor is, ha a bűnösséget megállapító jogerős ítéleten alapuló elkobzás nem lehetséges, meghatározott körülmények között – legalább a gyanúsított vagy vádlott betegsége vagy szökése esetében – lehetővé kell tenni az elkövetési eszközök és a bűncselekményből származó jövedelem elkobzását. Azonban az ilyen betegség vagy szökés esetén a tagállamokban a távollévő terhelttel szembeni eljárás lehetősége elegendő lenne az e kötelezettségnek való megfeleléshez. A gyanúsított vagy vádlott szökése esetén a tagállamoknak minden észszerű lépést meg kell tenniük, és előírhatják, hogy az érintett személyt idézzék az elkobzási eljárásra vagy arról értesítsék.

(16) Ezen irányelv alkalmazásában betegség alatt a gyanúsított vagy vádlott arra való képességének hiányát kell érteni, hogy hosszabb időszakon át jelen legyen a büntetőeljárásban, aminek eredményeként az eljárás nem folytatható rendes körülmények között. A gyanúsított vagy vádlott kötelezhető arra, hogy – például orvosi igazolással – bizonyítsa a betegség fennállását, amely igazolást a bíróság figyelmen kívül hagyhatja, amennyiben azt nem találja kielégítő bizonyítéknak. Az említett személynek az eljárásban való ügyvédi képviselethez való joga nem sérülhet.

[…]

(21) A kiterjesztett hatályú elkobzást lehetővé kell tenni, amennyiben a bíróság úgy véli, hogy az adott vagyon bűncselekményből származik. Ez nem jelenti azt, hogy megállapítást kell nyernie annak, hogy az adott vagyon bűncselekményből származik. A tagállamok rendelkezhetnek oly módon, hogy például elegendő, ha a bíróság a valószínűségek mérlegelése alapján úgy véli vagy észszerűen feltételezi, hogy jelentősen nagyobb a valószínűsége annak, hogy az adott vagyont bűncselekmény – és nem más tevékenység – útján szerezték. Ebben az összefüggésben a bíróságnak mérlegelnie kell az eset konkrét körülményeit, ideértve azokat a tényeket és a rendelkezésre álló bizonyítékokat, amelyek alapján a kiterjesztett hatályú elkobzásról szóló határozat meghozható. Az a tény, hogy az adott személy vagyona aránytalanul nagy a jogszerű jövedelméhez képest, egyike lehet azoknak a tényeknek, amelyek alapján a bíróság levonhatja azt a következtetést, hogy a vagyon bűncselekményből származik. A tagállamok egy olyan követelményt is meghatározhatnának, hogy egy bizonyos időtartamon át a vagyon bűncselekményből származónak minősülhet.

(22) Ez az irányelv minimumszabályokat határoz meg. Ez az irányelv nem akadályozza meg a tagállamokat abban, hogy a nemzeti jogukban – többek között például a nemzeti joguk bizonyításra vonatkozó szabályai tekintetében – szélesebb hatásköröket biztosítsanak.”

5 Ezen irányelv 1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Ez az irányelv minimumszabályokat állapít meg a vagyon esetleges későbbi elkobzás céljából történő befagyasztása, valamint a büntetőügyekben elrendelt vagyonelkobzás tekintetében.

(2) Ez az irányelv nem érinti azokat az eljárásokat, amelyeket a tagállamok a szóban forgó vagyon elkobzásának céljából alkalmazhatnak.”

6 Az említett irányelv 2. cikke pontosítja:

„Ezen irányelv alkalmazásában:

1. »bűncselekményből származó jövedelem«: közvetlenül vagy közvetve bűncselekményből származó bármely gazdasági előny, amely a vagyon bármely fajtáját magában foglalhatja, beleértve a közvetlenül a bűncselekményből származó jövedelemnek a későbbi újrabefektetését vagy átalakítását, és bármely értékkel bíró hasznot;

2. »vagyon«: mindennemű vagyon, beleértve az anyagi vagy eszmei, ingó vagy ingatlan javakat, valamint az ilyen vagyonnal kapcsolatos jogcímet és az abban való érdekeltséget igazoló okmányokat vagy okiratokat;

3. »elkövetési eszközök«: bármilyen vagyontárgy, amelyet bűncselekmény vagy bűncselekmények elkövetéséhez bármely módon, részben vagy egészben használtak vagy használni szándékoztak;

4. »elkobzás«: valamely bűncselekménnyel kapcsolatban bíróság által elrendelt végleges tulajdonvesztés;

[…]

6. »bűncselekmény«: a 3. cikkben felsorolt jogi eszközök hatálya alá tartozó bűncselekmény.”

7 Ugyanezen irányelv „Elkobzás” című 4. cikke ekképp rendelkezik:

„(1) A tagállamok meghozzák az ahhoz szükséges intézkedéseket, hogy – a bűncselekmény elkövetése miatti bűnösséget megállapító jogerős ítélettől függően, amelynek meghozatalára a terhelt távollétében lefolytatott eljárás keretében is sor kerülhet –, lehetővé tegyék az elkövetési eszközök és a bűncselekményből származó jövedelem, vagy az ilyen elkövetési eszközök vagy jövedelem értékének megfelelő vagyon egészben vagy részben történő elkobzását.

(2) Amennyiben az (1) bekezdés szerinti elkobzás nem lehetséges, legalább azokban az esetekben, amikor az elkobzás a gyanúsított vagy vádlott betegsége vagy szökése miatt vált lehetetlenné, a tagállamok meghozzák az ahhoz szükséges intézkedéseket, hogy lehetővé tegyék az elkövetési eszközöknek és a bűncselekményből származó jövedelemnek az elkobzását azokban az ügyekben, amelyekben a büntetőeljárást olyan bűncselekmények miatt indították meg, amelyek közvetve vagy közvetlenül valószínűleg gazdasági hasznot eredményeznek és az ilyen eljárás elítélést eredményezett volna, ha a gyanúsított vagy vádlott meg tudott volna jelenni a bíróság előtt.”

8 A 2014/42 irányelv „Kiterjesztett hatályú elkobzás” című 5. cikkének (1) bekezdése szerint:

„A tagállamok elfogadják az ahhoz szükséges intézkedéseket, hogy lehetővé tegyék az olyan bűncselekmény elkövetése miatt elítélt személy tulajdonában lévő vagyon egészben vagy részben történő elkobzását, amely közvetve vagy közvetlenül valószínűleg gazdasági hasznot eredményez, amennyiben az ügy körülményei, köztük a konkrét tények és a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján – így például annak alapján, hogy a vagyon értéke nem áll arányban az elítélt személy jogszerű jövedelmével – a bíróság úgy véli, hogy a szóban forgó vagyon bűncselekményből származik.”

9 Ezen irányelv „Harmadik féltől történő elkobzás” című 6. cikkének (1) bekezdése kimondja:

„A tagállamok meghozzák az ahhoz szükséges intézkedéseket, hogy lehetővé tegyék az olyan, bűncselekményből származó jövedelem vagy az annak megfelelő értékű más vagyon elkobzását, amelyet – közvetlenül vagy közvetve – a gyanúsított vagy vádlott harmadik felekre ruházott át, vagy amelyet harmadik felek a gyanúsítottól vagy vádlottól szereztek, legalább azokban az esetekben, amikor az említett harmadik feleknek konkrét tények és körülmények alapján tudomásuk volt vagy tudomásuk kellett, hogy legyen arról, hogy az átruházás vagy a szerzés célja az elkobzás elkerülése volt, ideértve azt is, hogy az átruházásra vagy szerzésre ingyenesen vagy a piaci értéknél jelentősen alacsonyabb összeg ellenében került sor.”

10 Az említett irányelv 8. cikkének (1) és (8) bekezdése így rendelkezik:

„(1) A tagállamok meghozzák az ahhoz szükséges intézkedéseket, hogy az ezen irányelv alapján előírt intézkedések által érintett személyek – jogaik védelme érdekében – rendelkezzenek a hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való joggal.

[…]

(8) Gondoskodni kell arról, hogy az 5. cikkben említett eljárás során az érintett személynek tényleges lehetősége legyen arra, hogy vitassa az ügy körülményeit, beleértve azokat a konkrét tényeket és rendelkezésre álló bizonyítékokat, amelyek alapján az érintett vagyon bűncselekményből származó vagyonnak minősül.”

11 Ugyanezen irányelv 14. cikkének (1) bekezdése kimondja:

„Ezen irányelv felváltja a […] [2005/212] kerethatározat 1. cikkének első négy franciabekezdését és 3. cikkét azon tagállamok tekintetében, amelyekre nézve ezen irányelv kötelező […].”

Az (EU) 2018/1805 rendelet

12 A befagyasztást és az elkobzást elrendelő határozatok kölcsönös elismeréséről szóló, 2018. november 14-i (EU) 2018/1805 európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2018. L 303., 1. o.) (13) preambulumbekezdésének szövege a következő:

„E rendeletnek a büntetőügyekben folytatott eljárások keretében kibocsátott, befagyasztást elrendelő valamennyi határozatra és elkobzást elrendelő valamennyi határozatra alkalmazandónak kell lennie. A »büntetőügyekben folytatott eljárás« az Európai Unió Bírósága által – az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatától függetlenül – értelmezett, önálló uniós jogi fogalom. Ez a fogalom ezért kiterjed a bűncselekménnyel kapcsolatos eljárást

követően kibocsátott, befagyasztást elrendelő határozatok és elkobzást elrendelő határozatok valamennyi típusára, nemcsak a [2014/42] irányelv hatálya alá tartozó határozatokra. Kiterjed továbbá a jogerős ítélet nélkül kibocsátott egyéb típusú határozatokra is. […]”

A lett jog

13 A Latvijas Republikas Satversme (a Lett Köztársaság alkotmánya, a továbbiakban: lett alkotmány) 92. cikkének első és második mondata a következőképpen rendelkezik:

„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogait és jogos érdekeit pártatlan bíróság előtt érvényesítse. Mindenkit ártatlannak kell vélelmezni mindaddig, amíg bűnössége a törvénynek megfelelően be nem bizonyosodik.”

14 A 2005. április 21-i Kriminālprocesa likums (a büntetőeljárásról szóló törvény, Latvijas Vēstnesis, 2005, 74. sz.) alapügy tényállására alkalmazandó változata (a továbbiakban: büntetőeljárási törvény) 124. cikkének (6) bekezdése kimondja, hogy a büntetőeljárásban és a jogellenesen szerzett vagyonnal kapcsolatos eljárásokban a vagyon jogellenes eredetére vonatkozó, bizonyítékként szolgáló körülményeket akkor kell bizonyítottnak tekinteni, ha a bizonyítékok előterjesztése során okkal feltételezhető, hogy a vagyon minden valószínűség szerint bűncselekményből, nem pedig jogszerű forrásból származik.

15 E törvény 125. cikkének (3) bekezdése előírja, hogy a pénzmosás tárgyát képező vagyont akkor kell jogellenesen szerzettnek tekinteni, ha a büntetőeljárás alá vont személy nem tud hitelt érdemlően magyarázatot adni a vagyon jogszerű eredetére vonatkozóan, és ha a bizonyítékok összessége alapján az eljárásért felelős személy vélelmezheti, hogy a vagyon minden valószínűség szerint jogellenes forrásból származik.

16 Az említett törvény 126. cikkének (3.[1]) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„Ha a büntetőeljárás alá vont személy azt állítja, hogy a vagyontárgyakat nem lehet jogellenesen szerzettnek tekinteni, neki kell bizonyítania a vagyon eredetének jogszerűségét. Amennyiben az előírt határidőn belül nem szolgáltat megbízható információkat a vagyon eredetének jogszerűségével kapcsolatban, elveszti annak lehetőségét, hogy a vagyona használatának a büntetőeljárás során történő korlátozásából eredő kárait megtérítsék.”

17 Ugyanezen törvény 626. cikkének (1) bekezdése kimondja:

„A nyomozó tisztviselő a nyomozást vezető ügyész egyetértésével, illetve az ügyész a büntetőeljárás előkészítő szakaszában felmerült vagyonnal kapcsolatos kérdések gyors megoldása és az eljárás gazdaságossága érdekében a jogellenesen megszerzett vagyonra vonatkozó elemeket a bűnügyi iratanyagból elkülönítheti és eljárást indíthat, ha az alábbi feltételek teljesülnek:

1) a bizonyítékok összessége arra utal, hogy a kivont vagy lefoglalt vagyontárgyakat jogellenesen szerezték meg, vagy bűncselekményhez kapcsolódnak;

2) a büntetőügy belátható időn belül (észszerű időn belül) történő bírósági eljárás alá vonása objektív okokból lehetetlen, vagy jelentős [és] indokolatlan költségekkel járhat.”

18 A büntetőeljárási törvény 627. cikkének (1)–(5) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) Az e törvény 626. cikkében említett körülmények között az eljárásért felelős személy dönt a jogellenesen szerzett vagyon miatt indított eljárásról és a jogellenesen megszerzett vagyonra vonatkozó információk bírósághoz történő továbbításáról.

(2) Az eljárásért felelő személy határozatában rögzíti:

1) a vagyon és a bűncselekmény közötti kapcsolat vagy a vagyon jogellenes eredete bizonyítására alkalmas tényekre, valamint a vagyon jogellenes megszerzésével kapcsolatos, a nyomozás alatt a büntetőügy iratanyagából elkülönített elemekre vonatkozó információkat;

2) a vagyonnal kapcsolatban álló személyeket;

3) a jogellenesen megszerzett vagyonnal kapcsolatban általa javasolt intézkedéseket;

4) adott esetben a sértettet.

(3) A határozatot és mellékleteit a rajona (pilsētas) tiesa [(körzeti bíróság)] elé terjesztik.

(4) A jogellenesen szerzett vagyonra vonatkozó iratanyagban szereplő elemek titoktartási kötelezettség alá esnek, és azokba az eljárásért felelős személy, az ügyész és az eljáró bíróság tekinthet be. A jelen törvény 628. cikkében említett személyek az eljárásért felelős személy engedélyével és az általa meghatározott mértékben tekinthetnek be az ügy irataiba.

(5) Az eljárásért felelős személy iratbetekintés iránti kérelmet elutasító határozata ellen a jogellenesen szerzett vagyonnal kapcsolatos ügyben döntésre hivatott rajona (pilsētas) tiesa [(körzeti bíróság)] előtt lehet jogorvoslattal élni. A bíróság a jogorvoslatnak részben vagy egészben helyt adó vagy azt elutasító határozatot hoz. A határozattal szemben nincs helye fellebbezésnek. Annak érdekében, hogy a bíró eldönthesse, hogy az iratanyag elemeihez való hozzáférés sérti-e az egyének alapvető jogait, a közérdeket vagy a büntetőeljárás céljának elérését, bekérheti a bűnügyi iratanyagot és abba betekinthet.”

19 E törvény 628. cikke értelmében:

„Az eljárásért felelős személy haladéktalanul megküldi a jelen törvény 627. cikke szerinti határozat egy példányát az adott büntetőeljárás alá vont gyanúsítottnak vagy vádlottnak, és az adott büntetőeljárás alá vont azon személynek, akinek vagyonát kivonták vagy lefoglalták, vagy annak a személynek, aki a szóban forgó vagyon felett tulajdonjoggal rendelkezik […].”

20 A 2021. október 7-i törvény (Latvijas Vēstnesis, 2021, 202. sz.) 2021. november 2-i hatállyal törölte a büntetőeljárásról szóló törvény 628. cikkéből a „gyanúsított vagy vádlott és” szövegrészt.

21 A büntetőeljárási törvény 630. cikke értelmében:

„(1) A jogellenesen szerzett vagyonra vonatkozó bizonyítékok vizsgálata során a bíróság az alábbiakról határoz:

1) a vagyont jogellenesen szerezték-e meg, vagy az bűncselekményhez kapcsolódik-e;

2) van-e információ a vagyon jogszerű tulajdonosára vagy birtokosára vonatkozóan;

3) valamely személynek törvényes joga van-e a vagyon felett;

4) a jogellenesen szerzett vagyonnal kapcsolatos intézkedések.

(2) Ha a bíróság megállapítja, hogy a vagyon és a bűncselekmény közötti kapcsolat nem állapítható meg, vagy hogy a vagyon nem jogellenes eredetű, határozatot hoz a jogellenesen szerzett vagyonra vonatkozó eljárás megszüntetéséről.”

22 A büntetőeljárásról szóló törvény 631. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy „[a] bíróság határozata ellen 10 napon belül fellebbezést lehet benyújtani az apgabaltiesához [(regionális bíróság)]”, a (3) bekezdésében pedig kimondja, hogy „[a] bíróság a jogorvoslati kérelem megvizsgálását követően hatályon kívül helyezheti a rajona (pilsētas) tiesa [(kerületi bíróság)] határozatát, és a jelen törvény 630. cikke szerinti határozatot hozhat”, mivel ez utóbbi határozattal szemben „nem lehet jogorvoslattal élni”.

Az alapeljárások és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

A C-767/22. sz. ügy

23 A 1Dream, DS, DL, VS és JG tulajdonában lévő pénzeszközöket, pénzügyi eszközöket és ingatlanokat lefoglalták a 2019-ben és 2020-ban indított büntetőeljárások keretében, főként bűncselekményből származó jövedelem nagymértékű pénzmosása miatt.

24 E büntetőeljárások az előzetes döntéshozatal iránti kérelem benyújtásának időpontjában még a nyomozás szakaszában voltak.

25 2021. március 12. és 2022. február 21. között az említett eljárásokért felelős személy e pénzeszközök, pénzügyi eszközök és ingatlanok vonatkozásában jogellenesen szerzett vagyonnal kapcsolatos eljárásokat indított. E célból továbbította ezen eljárások iratait az illetékes bíróságoknak.

26 Különösen a 1Dream tulajdonában álló pénzeszközöket illetően a Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēija (a rigai regionális bíróság büntetőtanácsa, Lettország) 2021. október 7-én a fellebbezési eljárásban megállapította, hogy a 1Dream pénzeszközeit jogellenesen szerezték meg. Következésképpen e bíróság elrendelte e vagyon állam javára történő elkobzását. A DS, DL, VS és JG vagyonára vonatkozó eljárásokat felfüggesztették.

27 A jogellenesen szerzett vagyonnal kapcsolatos ezen eljárásokban a 1Dream, DS, DL, VS és JG a büntetőeljárási törvény 627. cikkének (4) bekezdése alapján az eljárásért felelős személytől betekintést kért az ügy irataiba. Mivel e felelős személy csak részben adott helyt a kérelmeiknek, jogorvoslattal éltek az utóbbi határozataival szemben.

28 A 1Dream, DS, DL, VS és JG, mivel úgy vélték, hogy a büntetőeljárási törvény 627. cikkének (4) és (5) bekezdésében előírt szabályozás hátrányos helyzetbe hozza őket az eljárásért felelős személyhez képest, a kérdést előterjesztő bírósághoz, a Latvijas Republikas Satversmes tiesához (alkotmánybíróság, Lettország) alkotmányjogi panaszokat nyújtottak be e rendelkezésekkel

kapcsolatban, arra hivatkozva, hogy az említett rendelkezések nem állnak összhangban a lett alkotmánynak a 2005/212 kerethatározattal és a 2014/42 irányelvvel összefüggésben értelmezett 92. cikkének első mondatában biztosított tisztességes eljáráshoz való joggal.

29 E panaszok elbírálása érdekében a kérdést előterjesztő bíróság elsősorban arra keresi a választ, hogy a 2005/212 kerethatározat és a 2014/42 irányelv alkalmazható-e a büntetőeljárásról szóló törvény 626. cikkének (1) bekezdésében előírt, a jogellenesen szerzett vagyonnal kapcsolatos eljárásra.

30 E bíróság e tekintetben pontosítja, hogy a folyamatban lévő, a jogellenesen szerzett vagyonnal kapcsolatos eljárásoktól elkülönülő büntetőeljárások keretében elbírálandó bűncselekmények a 2005/212 kerethatározat 2. cikkének (1) bekezdésében és a 2014/42 irányelv 3. cikkében említett bűncselekmények között szerepelnek.

31 Az említett bíróság arra is rámutat, hogy a 2020. március 19-i „Agro In 2001” ítélet (C-234/18, EU:C:2020:221) és a 2021. október 28-i Komisia za protivodeystvie na koruptsiyata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imushtestvo ítélet (C-319/19, EU:C:2021:883) alapjául szolgáló ügyektől eltérően a jogellenesen szerzett vagyonnal kapcsolatos eljárásra a büntetőeljárás szabályai vonatkoznak.

32 Ezenkívül a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy a 2014/42 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése kiterjed-e az elkobzásra olyan esetekben, amikor az ítéletet a gyanúsított vagy vádlott betegségétől vagy szökésétől eltérő okok miatt nem lehet meghozni.

33 E bíróság pontosítja, hogy a jogellenesen szerzett vagyonnal kapcsolatos eljárás célja a vagyon jogszerű eredetét vagy valamely bűncselekménnyel való kapcsolatát illető, a büntetőeljárás nyomozási szakaszában felmerült kérdések gyors, hatékony és gazdaságos megoldásának biztosítása. A bíróság a bűncselekmény megvalósulásának megállapítása vagy a büntetőítélet meghozatala előtt állapítja meg, hogy a vagyontárgyakat jogellenesen szerezték-e. Ezenkívül ennek megállapítása nem egyenértékű az egy vagy több bűncselekmény megvalósulásának megállapításával.

34 Így a jogellenesen szerzett vagyonnal kapcsolatos eljárást az eljárásért felelős személy úgy indítja meg, hogy a büntetőeljárás iratai közül elkülöníti a jogellenesen szerzett vagyonnal kapcsolatos eljárás tárgyát képező vagyontárgyakra vonatkozó információkat, amennyiben e felelős személy úgy véli, hogy egyrészt a bizonyítékok összessége arra enged következtetni, hogy e vagyont jogellenesen szerezték, vagy az bűncselekményhez kapcsolódik, másrészt pedig, hogy az ügy belátható vagy észszerű időn belül történő bíróság elé terjesztése objektív okok miatt lehetetlen, vagy jelentős és indokolatlan költségekkel járhat.

35 E körülmények között az eljárásért felelős személy dönthet úgy, hogy bírósághoz fordul, amely így kizárólag azt határozza meg, hogy a vagyontárgyakat jogellenesen szerezték-e meg, vagy hogy azok bűncselekményhez kapcsolódnak-e. Miután az eljáró bíróság határoz erről a kérdésről, azt jogerősen elbíráltnak kell tekinteni, és azzal többé nem foglalkoznak abban a büntetőeljárásban, amelyben a jogellenesen szerzett vagyonnal kapcsolatos eljárást megindították.

36 Amennyiben a 2005/212 kerethatározatot vagy a 2014/42 irányelvet a jelen ügyben alkalmazandónak kell tekinteni, a kérdést előterjesztő bíróság másodsorban a jogellenesen szerzett vagyonnal kapcsolatos eljárás tárgyát képező vagyonnal kapcsolatban álló személy

iratbetekintési jogának terjedelmével és azzal kapcsolatban tesz fel kérdést, hogy időben fenntartható-e az adott esetben az uniós joggal összeegyeztethetetlennek ítélt rendelkezések joghatása.

37 E körülmények között a Latvijas Republikas Satversmes tiesa (alkotmánybíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) A 2014/42 irányelv, és különösen annak 4. cikke, valamint a 2005/212 kerethatározat, és különösen annak 2. cikke hatálya alá tartozik-e az a nemzeti szabályozás, amelynek értelmében a nemzeti bíróság a bűncselekményből származó jövedelem elkobzásáról a jogellenesen szerzett vagyontárgyakat érintő, az alap-büntetőeljárástól elkülönített külön eljárásban határoz, még mielőtt a bűncselekmény elkövetését megállapítanák és valamely személyt e bűncselekmény elkövetésében elmarasztalnának, és amely előírja a büntetőügy iratai alapján történő elkobzást?

2) Az első kérdésre adandó igenlő válasz esetén, úgy kell-e tekinteni a jogellenesen szerzett vagyontárgyakat érintő eljárás irataiba való betekintésre vonatkozó szabályozást, hogy az megfelel a Charta 47. cikkében és a 2014/42 irányelv 8. cikkének (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jognak?

3) Úgy kell-e értelmezni az uniós jog elsőbbségének elvét, hogy azzal ellentétes, ha valamely tagállam alkotmánybírósága – az uniós joggal összeegyeztethetetlennek nyilvánított nemzeti szabályozással szemben benyújtott alkotmányjogi panasz esetén – megállapítja, hogy alkalmazandó a jogbiztonság elve, és hogy az említett szabályozás joghatásai fennmaradnak annak érvényességi idejére?”

A C-49/23. sz. ügy

38 Az AZ tulajdonában lévő ingatlanokat, valamint a 1Dream, a Produktech Engineering, BBP és a Polaris Consulting pénzeszközeit lefoglalták a bűncselekményekből származó jövedelmek nagymértékű pénzmosása miatt 2012 és 2020 között indított büntetőeljárások keretében.

39 E büntetőeljárások az előzetes döntéshozatal iránti kérelem benyújtásának időpontjában még a nyomozás szakaszában voltak.

40 2021. április 9. és június 8. között az említett eljárásokért felelős személy ezen ingatlanokra és pénzeszközökre vonatkozóan jogellenesen szerzett vagyonnal kapcsolatos eljárásokat indított. E célból továbbította ezen eljárások iratait az illetékes bíróságoknak.

41 Az AZ tulajdonában lévő ingatlanokat, valamint a 1Dream, a Produktech Engineering és a BBP tulajdonát illetően e bíróságok úgy ítélték meg, hogy azokat nem jogellenesen szerezték, és lezárták az eljárásokat. A Polaris Consulting pénzeszközeit illetően az illetékes bíróság úgy ítélte meg, hogy azok egy részét jogellenesen szerezték. E bíróság elrendelte az állam javára történő elkobzást, és a vagyon fennmaradó része tekintetében lezárta az eljárást.

42 Az e határozatokkal szemben benyújtott jogorvoslat tárgyában eljáró Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēija (a rigai regionális bíróság büntetőtanácsa) 2021. július 22. és október 19. között megállapította, hogy az alapügyben szóban forgó valamennyi ingatlant és pénzeszközt, köztük a Polaris Consulting el nem kobzott ingatlanait és pénzeszközeit jogellenesen szerezték. Ezeket tehát az állam javára elkobozták.

43 Mivel a Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēija (a rigai regionális bíróság büntetőtanácsa) határozatai ellen a büntetőeljárásról szóló törvény 631. cikkének (3) bekezdése értelmében nincs helye jogorvoslatnak, AZ, a 1Dream, a Produktech Engineering, BBP és a Polaris Consulting a kérdést előterjesztő bírósághoz, a Latvijas Republikas Satversmes tiesához (alkotmánybíróság) alkotmányjogi panaszt nyújtott be arra hivatkozva, hogy az ilyen jogorvoslatot kizáró rendelkezések nem állnak összhangban a lett alkotmánynak a 2005/212 kerethatározattal és a 2014/42 irányelvvel összefüggésben értelmezett 92. cikkének első mondatában biztosított tisztességes eljáráshoz való joggal.

44 E panaszok elbírálása érdekében a kérdést előterjesztő bíróság elsősorban a 2005/212 kerethatározat és a 2014/42 irányelv alkalmazhatóságára vonatkozóan a jelen ítélet 29–35. pontjában összefoglaltakkal azonos kérdéseket tesz fel.

45 Amennyiben e kerethatározatot vagy ezen irányelvet a jelen ügyben alkalmazandónak kell tekinteni, a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy másodsorban azt kell meghatározni, hogy a Charta 47. cikke és az említett irányelv 8. cikkének (6) bekezdése megköveteli-e a csupán a fellebbezési eljárásban elfogadott, elkobzást elrendelő határozattal szembeni jogorvoslathoz való jog biztosítását, és adott esetben meg kell vizsgálni az általa az uniós joggal összeegyeztethetetlennek ítélt rendelkezések joghatásai ideiglenes fenntartásának lehetőségét.

46 E körülmények között a Latvijas Republikas Satversmes tiesa (alkotmánybíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) A 2014/42 irányelv, és különösen annak 4. cikke, valamint a 2005/212 kerethatározat, és különösen annak 2. cikke hatálya alá tartozik-e az a nemzeti szabályozás, amelynek értelmében a nemzeti bíróság a bűncselekményből származó jövedelem elkobzásáról a jogellenesen szerzett vagyontárgyakat érintő, az alap-büntetőeljárástól elkülönített külön eljárásban határoz, még mielőtt a bűncselekmény elkövetését megállapítanák és valamely személyt e bűncselekmény elkövetésében elmarasztalnának, és amely előírja a büntetőügy iratai alapján történő elkobzást?

2) Az első kérdésre adandó igenlő válasz esetén: úgy kell-e tekinteni, hogy a 2014/42 irányelv, különösen annak 8. cikke (6) bekezdésének második mondata értelmében vett »elkobzást elrendelő határozat« fogalma nemcsak a vagyontárgyak jogellenes szerzését megállapító, valamint az e vagyontárgyak elkobzását elrendelő bírósági határozatokat foglalja magában, hanem a jogellenesen szerzett vagyontárgyakkal kapcsolatos eljárást megszüntető bírósági határozatokat is?

3) A második kérdésre adandó nemleges válasz esetén: összeegyeztethető-e a Charta 47. cikkével, valamint a 2014/42 irányelv 8. cikke (6) bekezdésének második mondatával az a szabályozás, amely nem írja elő a vagyontárgyak által érintett személyeknek az elkobzást elrendelő határozatokkal szembeni jogorvoslathoz való jogát?

4) Úgy kell-e értelmezni az uniós jog elsőbbségének elvét, hogy azzal ellentétes, ha valamely tagállam alkotmánybírósága – az uniós joggal összeegyeztethetetlennek nyilvánított nemzeti szabályozással szemben benyújtott alkotmányjogi panasz esetén – megállapítja, hogy alkalmazandó a jogbiztonság elve, és hogy az említett szabályozás joghatásai ideiglenesen fennmaradnak az e bíróság határozatában a vitatott rendelkezés hatályvesztésének időpontjaként meghatározott időpontig?”

A C-161/23. sz. ügy

47 A VL, ZS, a Lireva Investments, VI és a FORTRESS FINANCE tulajdonában lévő pénzeszközöket és ingatlanokat lefoglalták a bűncselekményből származó jövedelmek nagymértékű pénzmosása miatt indított büntetőeljárások keretében.

48 E büntetőeljárások az előzetes döntéshozatal iránti kérelem benyújtásának időpontjában még a nyomozás szakaszában voltak.

49 Ezt követően az említett eljárásokért felelős személy e pénzeszközök és ingatlanok tekintetében jogellenesen szerzett vagyonnal kapcsolatos eljárásokat indított. E célból továbbította ezen eljárások iratait az illetékes bíróságoknak.

50 Az említett eljárások keretében VL, ZS, a Lireva Investments, VI és a FORTRESS FINANCE információt szolgáltatott vagy a felelős személynek, vagy az eljáró bíróságoknak a vagyon eredetének jogszerűségével kapcsolatban. Az említett bíróságok a jogellenesen szerzett vagyonnal kapcsolatos valamennyi eljárásban, jogerős határozatokban megállapították, hogy az alapügyben szóban forgó pénzeszközöket és ingatlanokat jogellenesen szerezték. Ezeket a pénzeszközöket és ingatlanokat tehát az állam javára elkobozták.

51 Mivel úgy vélték, hogy a büntetőeljárási törvény 124. cikkének (6) bekezdésében, 125. cikkének (3) bekezdésében és 126. cikkének (3.[1]) bekezdésében előírt bizonyítási rendszer nem biztosítja a fegyveregyenlőséget ezen eljárás keretében, és sérti az ártatlanság vélelmének elvét, VL, ZS, a Lireva Investments, VI és a FORTRESS FINANCE a kérdést előterjesztő bírósághoz, a Latvijas Republikas Satversmes tiesához (alkotmánybíróság) alkotmányjogi panaszokat nyújtott be e bizonyítási rendszerrel kapcsolatban, arra hivatkozva, hogy e rendszer nem egyeztethető össze a lett alkotmánynak a 2005/212 kerethatározattal és a 2014/42 irányelvvel összefüggésben értelmezett 92. cikkének első és második mondatában biztosított tisztességes eljáráshoz való joggal és az ártatlanság vélelmével.

52 E panaszok elbírálása érdekében a kérdést előterjesztő bíróság elsősorban a 2005/212 kerethatározat és a 2014/42 irányelv alkalmazhatóságára vonatkozóan a jelen ítélet 29–35. pontjában összefoglaltakkal azonos kérdéseket tesz fel.

53 Amennyiben e kerethatározatot vagy irányelvet a jelen ügyben alkalmazandónak kell tekinteni, a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy másodsorban azt kell meghatározni, hogy a jogellenesen szerzett vagyonnal kapcsolatos eljárásban alkalmazandó bizonyítási rendszer összeegyeztethető-e a Charta 47. és 48. cikkében, valamint az ezen irányelv 8. cikkének (1) bekezdésében foglalt jogokkal, és adott esetben meg kell vizsgálni az általa az uniós joggal összeegyeztethetetlennek ítélt rendelkezések joghatásai ideiglenes fenntartásának lehetőségét.

54 E körülmények között a Latvijas Republikas Satversmes tiesa (alkotmánybíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) A 2014/42 irányelv, és különösen annak 4. cikke, valamint a 2005/212 kerethatározat, és különösen annak 2. cikke hatálya alá tartozik-e az a nemzeti szabályozás, amelynek értelmében a nemzeti bíróság a bűncselekményből származó jövedelem elkobzásáról a jogellenesen szerzett vagyontárgyakat érintő, az alap-büntetőeljárástól elkülönített külön eljárásban határoz, még mielőtt a bűncselekmény elkövetését megállapítanák és valamely személyt e bűncselekmény elkövetésében elmarasztalnának, és amely előírja a büntetőügy iratai alapján történő elkobzást?

2) Az első kérdésre adandó igenlő válasz esetén, a jogellenesen szerzett vagyontárgyakat érintő eljárásokban a vagyontárgyak bűncselekményből való származásának bizonyítására vonatkozó, a vitatott rendelkezésekben foglaltakhoz hasonló nemzeti szabályozás összeegyeztethetőnek tekinthető-e a Charta 47. és 48. cikkében, valamint a 2014/42 irányelv 8. cikkének (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való joggal?

3) Úgy kell-e értelmezni az uniós jog elsőbbségének elvét, hogy azzal ellentétes, ha valamely tagállam alkotmánybírósága – az uniós joggal összeegyeztethetetlennek nyilvánított nemzeti szabályozással szemben benyújtott alkotmányjogi panasz esetén – megállapítja, hogy alkalmazandó a jogbiztonság elve, és hogy az említett szabályozás joghatásai fennmaradnak annak érvényességi idejére?”

55 A köztük lévő összefüggésre tekintettel a C-767/22., a C-49/23. és a C-161/23. sz. ügyeket ítélethozatal céljából egyesíteni kell.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek benyújtását követően bekövetkezett tények

56 A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelmek benyújtását követően VL arra irányuló kérelmet terjesztett a kérdést előterjesztő bíróság elé, hogy pontosítsa vagy egészítse ki az előzetes döntéshozatal céljából a Bíróság elé terjesztett kérdéseket, tekintettel arra, hogy a büntetőeljárás, amelytől a vagyona elkobzását eredményező eljárást elkülönítették, anélkül zárult le, hogy bűnösségét megállapították volna.

57 A Bíróság Hivatalához 2024. szeptember 9-én benyújtott, 2024. augusztus 30-i határozatával a kérdést előterjesztő bíróság elutasította ezt a kérelmet. Emlékeztetett ugyanis arra, hogy már jelezte a Bíróságnak, hogy a jogellenesen szerzett vagyonnal kapcsolatos eljárás önálló, és elkülönül a büntetőeljárástól abban az értelemben, hogy az előbbi eljárás nem függ az utóbbi eljárás kimenetelétől. Így e határozat szerint a Bíróság már tudomást szerzett arról a körülményről, hogy a jogellenesen szerzett vagyonnal kapcsolatos eljárás elkobzást vonhat maga után, míg a büntetőeljárás ezt követően bizonyítékok hiányában megszüntethető. Végül, az említett határozatban a kérdést előterjesztő bíróság hozzátette, hogy a VL által hivatkozott körülmények nem minősülnek új körülménynek.

Az eljárás szóbeli szakaszának újbóli megnyitása iránti kérelmekről

58 A Bíróság Hivatalához 2024. augusztus 26-án, illetve szeptember 4-én benyújtott beadványában JG és VL az eljárás szóbeli szakaszának újbóli megnyitását kérte.

59 E kérelmek alátámasztása érdekében JG és VL arra hivatkozik, hogy a főtanácsnok indítványa olyan körülményekre vonatkozik, amelyeket a Bíróság előtt nem vitattak meg, és amelyek jelentős hatással lehetnek a Bíróság által a jelen ügyekben meghozandó határozatra.

60 JG egyrészt az ezen indítványban a 2014/42 irányelv 8. cikke (6) bekezdése második mondatának értelmezése kapcsán felhozott bizonyos körülményekre hivatkozik, amelyeket az érdekeltek nem vitattak meg. Másrészt JG megjegyzi, hogy e rendelkezés értelmezése érintheti a vagyonvisszaszerzésről és -elkobzásról szóló, 2024. április 24-i (EU) 2024/1260 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L. 2024/1260) értelmezését is. Márpedig ez utóbbi irányelvnek a tárgyalást követően bekövetkezett elfogadása új körülményt képez.

61 VL kifejti, hogy a vele szemben indított büntetőeljárást a bűnösségének megállapítása nélkül megszüntették. VL szerint meg kell vitatni az abból a körülményből levonandó jogi következményeket, hogy a bűncselekmény elkövetőjével szemben folytatott büntetőeljárás akkor is megszüntethető, ha az említett büntetőeljárás során indított, a jogellenesen szerzett vagyonnal kapcsolatos eljárás keretében már elrendelték a vagyon elkobzását.

62 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság az eljárási szabályzata 83. cikkének megfelelően a főtanácsnok meghallgatását követően az eljárás során bármikor elrendelheti az eljárás szóbeli szakaszának megnyitását vagy újbóli megnyitását, különösen, ha úgy ítéli meg, hogy az ügy körülményei nincsenek kellően feltárva, vagy ha a fél e szakasz befejezését követően a Bíróság határozatára nézve döntő jelentőségű új tényt hoz fel, illetve ha az ügyet olyan érv alapján kellene eldönteni, amelyet a felek nem vitattak meg.

63 Arra is emlékeztetni kell, hogy sem az Európai Unió Bíróságának alapokmánya, sem pedig az eljárási szabályzat nem teszi lehetővé, hogy a felek a főtanácsnoki indítványra válaszként észrevételeket tegyenek (2023. január 31-i Puig Gordi és társai ítélet, C-158/21, EU:C:2023:57, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

64 Ezenkívül az EUMSZ 252. cikk második bekezdése szerint a főtanácsnok teljesen pártatlanul és függetlenül eljárva, nyilvános tárgyaláson indokolással ellátott indítványt terjeszt elő azokban az ügyekben, amelyek esetében az Európai Unió Bíróságának alapokmánya szerint a főtanácsnok részvételére van szükség. A Bíróságot nem köti sem ezen indítvány, sem pedig az annak alapjául szolgáló, a főtanácsnok által kifejtett indokolás. Következésképpen az, ha valamelyik fél nem ért egyet a főtanácsnok indítványával, bármilyen kérdéseket is vizsgáljon a főtanácsnok az indítványban, önmagában nem indokolhatja az eljárás szóbeli szakaszának újbóli megnyitását (2023. január 31-i Puig Gordi és társai ítélet, C-158/21, EU:C:2023:57, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

65 A jelen ügyben meg kell jegyezni egyrészt, hogy a JG által az eljárás szóbeli szakaszának újbóli megnyitása iránti kérelmének alátámasztására hivatkozott körülmények nem minősülnek olyan érveknek, amelyeket a Bíróság előtt nem vitattak meg, és amelyek alapján a jelen ügyeket el kellene bírálni. Közelebbről, az ezen ügyekben tartott közös tárgyaláson, amelyen JG részt vett, az érdekeltek ismertethették azokat a jogi tényezőket, amelyeket relevánsnak ítéltek ahhoz, hogy a Bíróság a kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdéseket – ideértve a 2014/42 irányelv 8. cikke (6) bekezdése második mondatának értelmezésére vonatkozó kérdést is – megválaszolhassa. Konkrétabban, e rendelkezés a Bíróság által feltett kérdés tárgyát képezte, és az érdekelteket felkérték, hogy e kérdésre a tárgyaláson válaszoljanak. Másrészt JG-nek a 2024/1260 irányelvre alapított érvét illetően mindenekelőtt meg kell jegyezni, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelmek egyáltalán nem érintik ezt az irányelvet. Ezenkívül a 33. cikke

értelmében az említett irányelv átültetésének határideje 2026. november 23., így adott esetben a kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy kifejezetten ezen irányelvre és a rendelkezéseinek esetleges relevanciájára vonatkozó kérelemmel forduljon a Bírósághoz.

66 Ami a VL által előterjesztett tényezőket illeti, a kérdést előterjesztő bírósághoz hasonlóan meg kell jegyezni, hogy az e bíróság által szolgáltatott információk a C-161/23. sz. ügyben előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem benyújtásától kezdve magukban foglalták azt a körülményt, hogy a bűncselekmény feltételezett elkövetőivel szemben indított büntetőeljárás a jogellenesen szerzett vagyonnal kapcsolatos eljárás során folytatódhat, és ezen elkövető elítélése nélküli megszüntetéséhez vezethet, míg a vagyonnal kapcsolatos eljárás időközben elkobzáshoz vezethet. Ebből következik, hogy az érdekelteknek lehetőségük volt az ezzel kapcsolatos álláspontjuk kifejtésére.

67 Végül a Bíróság úgy ítéli meg, hogy a határozathozatalhoz szükséges valamennyi információ a rendelkezésére áll.

68 A fenti megfontolásokra figyelemmel a Bíróság a főtanácsnok meghallgatását követően úgy véli, hogy nem kell elrendelni az eljárás szóbeli szakaszának újbóli megnyitását.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

A C-767/22., a C-49/23. és a C-161/23. sz. ügyben előterjesztett első kérdésről

69 Elöljáróban emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a nemzeti bíróságok és a Bíróság között az EUMSZ 267. cikkel bevezetett együttműködési eljárás keretében a Bíróság feladata, hogy a nemzeti bíróságnak az előtte folyamatban lévő jogvita eldöntéséhez hasznos választ adjon. Ebből a szempontból a Bíróság feladata, hogy adott esetben újrafogalmazza az elé terjesztett kérdéseket oly módon, hogy a nemzeti bíróság által szolgáltatott valamennyi információból, és különösen az előzetes döntéshozatalra utaló határozat indokolásából kiindulva meghatározza az uniós jog azon elemeit, amelyeket a jogvita tárgyára tekintettel értelmezni kell (lásd ebben az értelemben: 2024. július 29-i CU és ND [Szociális ellátás – Közvetett hátrányos megkülönböztetés] ítélet, C-112/22 és C-223/22, EU:C:2024:636, 30. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

70 E tekintetben meg kell jegyezni, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelmekből kitűnik, hogy az alapügyben szóban forgó nemzeti szabályozás a nemzeti büntetőeljárási szabályok hatálya alá tartozik, és abban az esetben, ha valamely személlyel szemben bűncselekmény miatt büntetőeljárást indítanak, de az ügy bíróság elé terjesztése belátható időn belül objektív okok miatt lehetetlennek bizonyul, vagy jelentős és indokolatlan költségekkel járna, lehetővé teszi a jogellenesen szerzett vagyonnal kapcsolatos eljárás megindítását, amely elkobzáshoz vezethet. Ugyanezen szabályozás szerint az elkobzást az illetékes bíróság akkor rendelheti el, ha úgy tűnik, hogy e vagyont jogellenesen szerezték, vagy bűncselekményhez kapcsolódik. Mindazonáltal – amint az e kérelmekből kitűnik – ennek az eljárásnak nem célja a büntetőeljárás tárgyát képező bűncselekmény megvalósulásának megállapítása, és független e bűncselekmény megvalósulásának az említett büntetőeljárást lefolytató bíróság általi megállapításától.

71 A fentiekre tekintettel úgy kell tehát tekinteni, hogy a C-767/22., a C-49/23. és a C-161/23. sz. ügyben előterjesztett, együttesen vizsgálandó első kérdéseivel a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2005/212 kerethatározatot és a 2014/42 irányelvet úgy

kell-e értelmezni, hogy ezen aktusok hatálya alá tartozik az olyan nemzeti szabályozás, amely lehetővé teszi, hogy az annak megállapítására irányuló büntetőeljárásban, hogy az adott személy bűncselekményt követett-e el, a büntetőeljárás irataiban szereplő adatok alapján a jogellenesen szerzett vagyon elkobzása iránti eljárást indítsanak, abban az esetben, ha az elkobzásra irányuló eljárásnak nem célja a bűncselekmény elkövetésének megállapítása, és jóllehet, az érintett személy betegségével vagy szökésével kapcsolatos semmilyen ok nem akadályozza a bíróság előtti megjelenését.

72 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a 2005/212 kerethatározat és a 2014/42 irányelv, amely a 14. cikke (1) bekezdésének megfelelően részben felváltotta e kerethatározat rendelkezéseit, a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés területén elfogadott jogi aktusok (lásd ebben az értelemben: 2020. március 19-i „Agro In 2001” ítélet, C-234/18, EU:C:2020:221, 52. és 53. pont; 2021. október 28-i Komisia za protivodeystvie na koruptsiyata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imushtestvo ítélet, C-319/19, EU:C:2021:883, 32. és 33. pont).

73 Ezek a jogi aktusok arra kötelezik a tagállamokat, hogy a bűncselekményekhez kapcsolódó eszközök és jövedelmek elkobzására vonatkozó közös minimumszabályokat vezessenek be, többek között a büntetőeljárásban hozott, vagyonelkobzást elrendelő bírósági határozatok kölcsönös elismerésének megkönnyítése érdekében (lásd ebben az értelemben: 2020. március 19-i „Agro In 2001” ítélet, C-234/18, EU:C:2020:221, 56. pont; 2021. október 28-i Komisia za protivodeystvie na koruptsiyata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imushtestvo ítélet, C-319/19, EU:C:2021:883, 36. pont).

74 E célból a 2005/212 kerethatározat 2. cikkének (1) bekezdése és a 2014/42 irányelv 4–6. cikke előírja a tagállamok számára, hogy bizonyos esetekben ilyen elkobzást írjanak elő (lásd analógia útján: 2021. október 21-i Okrazhna prokuratura – Varna ítélet, C-845/19 és C-863/19, EU:C:2021:864, 48. pont).

75 Meg kell jegyezni, hogy ezen esetek – amint azt a jelen ítélet előző pontjában említett rendelkezések szövege pontosítja – feltételezik az elkobzás és a bűncselekmény közötti kapcsolat fennállását. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az „elkobzás” fogalmát ezen irányelv 2. cikkének 4. pontja úgy határozza meg, mint „valamely bűncselekménnyel kapcsolatban bíróság által elrendelt végleges tulajdonvesztés[t]”.

76 Így a 2005/212 kerethatározat és a 2014/42 irányelv kizárólag az említett esetekben alkalmazandó. Ezen irányelv hatályának ilyen korlátozását egyébiránt megerősíti a 2018/1805 rendelet (13) preambulumbekezdése, amelyből kitűnik, hogy e rendelettől eltérően a 2014/42 irányelv hatálya alá tartozó határozatok nem irányulnak arra, hogy a valamely bűncselekménnyel kapcsolatos eljárás nyomán kibocsátott valamennyi vagyonelkobzást elrendelő határozatra kiterjedjenek.

77 Ebben az összefüggésben emlékeztetni kell először is arra, hogy a 2014/42 irányelv az (5) és (22) preambulumbekezdésével összefüggésben értelmezett 1. cikkének (1) bekezdése értelmében minimumszabályokat állapít meg többek között a büntetőügyekben elrendelt vagyonelkobzásra vonatkozóan.

78 Másodszor, a Bíróság kimondta, hogy nem tartozik a 2005/212 kerethatározatban és a 2014/42 irányelvben előírt minimumszabályok hatálya alá a jogellenes tevékenységekből származó eszközök és jövedelmek elkobzására vonatkozó olyan nemzeti szabályozás, amelyet valamely tagállam bírósága nem a bűncselekmény vagy bűncselekmények megállapítására

irányuló eljárás keretében vagy annak eredményeképpen rendel el (lásd ebben az értelemben: 2020. március 19-i „Agro In 2001” ítélet, C-234/18, EU:C:2020:221, 57. és 62. pont; 2021. október 28-i Komisia za protivodeystvie na koruptsiyata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imushtestvo ítélet, C-319/19, EU:C:2021:883, 37., 39. és 41. pont; 2023. március 9-i Otdel „Mitnichesko razsledvane i razuznavane” ítélet, C-752/21, EU:C:2023:179, 40. pont).

79 Konkrétabban, nem tartozik ezen jogszövegek hatálya alá az olyan nemzeti eljárás, amely – ugyan azon információ alapján indul, hogy valamely személlyel szemben bizonyos bűncselekmények elkövetése miatt vádat emeltek – kizárólag annak megállapítására irányul, hogy a vagyon megszerzésére jogellenesen került-e sor, és hogy azt a feltételezett elkövetővel szemben esetlegesen indított büntetőeljárástól, valamint ezen eljárás kimenetelétől, különösen pedig az említett elkövető esetleges büntetőjogi felelősségre vonásától függetlenül folytatják le (lásd ebben az értelemben: 2020. március 19-i „Agro In 2001” ítélet, C-234/18, EU:C:2020:221, 60. pont; 2021. október 28-i Komisia za protivodeystvie na koruptsiyata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imushtestvo ítélet, C-319/19, EU:C:2021:883, 38. pont).

80 A fenti megfontolásokból következik, hogy nem tekinthető a 2005/212 kerethatározat vagy a 2014/42 irányelv hatálya alá tartozónak az olyan eljárás, amely – noha azt a nemzeti büntetőeljárási szabályok írják elő – kizárólag annak, az említett jogi aktusokban meghatározott bűncselekmény vagy bűncselekmények megállapítására irányuló eljárás iratai alapján történő meghatározására irányul, hogy valamely vagyont jogellenesen szereztek-e, anélkül hogy az elkobzás iránti eljárást lefolytató bíróság ezen eljárás keretében jogosult lenne e bűncselekmény elkövetésének megállapítására, és anélkül, hogy ennek megállapítására az egy vagy több bűncselekmény elkövetésének megállapítására irányuló eljárásban sor kerülne.

81 Egyrészt ugyanis, noha az a körülmény, hogy az elkobzás iránti eljárásra a nemzeti büntetőeljárási szabályok vonatkoznak, valószínűsítő körülménynek minősülhet az elkobzási eljárás és a bűncselekmény megállapítása közötti szükségszerű kapcsolat fennállására vonatkozóan, önmagában nem meghatározó annak megállapítása szempontjából, hogy az ilyen elkobzás iránti eljárás a 2005/212 kerethatározat vagy a 2014/42 irányelv hatálya alá tartozik.

82 Másrészt ezen irányelv 4. cikkének (2) bekezdése nem teszi kérdésessé az olyan elkobzási eljárás kizárását a 2005/212 kerethatározat és a 2014/42 irányelv hatálya alól, amely kizárólag annak meghatározására irányul, hogy valamely vagyont jogellenesen szereztek-e, anélkül hogy az eljáró bíróság jogosult lenne a bűncselekmény elkövetésének megállapítására, és anélkül, hogy e bűncselekmény megvalósulását előzetesen megállapították volna.

83 E tekintetben e rendelkezés előírja, hogy amennyiben a 2014/42 irányelv 4. cikkének (1) bekezdése szerinti elkobzás nem lehetséges, legalább azokban az esetekben, amikor az elkobzás a gyanúsított vagy vádlott betegsége vagy szökése miatt vált lehetetlenné, a tagállamok meghozzák az ahhoz szükséges intézkedéseket, hogy lehetővé tegyék az elkövetési eszközöknek és a bűncselekményből származó jövedelemnek az elkobzását azokban az ügyekben, amelyekben a büntetőeljárást olyan bűncselekmények miatt indították meg, amelyek közvetve vagy közvetlenül valószínűleg gazdasági hasznot eredményeznek és az ilyen eljárás elítélést eredményezett volna, ha a gyanúsított vagy vádlott meg tudott volna jelenni a bíróság előtt.

84 Amint arra a főtanácsnok az indítványának 27. pontjában rámutatott, meg kell állapítani, hogy azokat az eseteket, amelyekben a 2014/42 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése arra kötelezi a tagállamokat, hogy az elkobzást lehetővé tévő intézkedéseket fogadjanak el, az ezen irányelv 4. cikkének (1) bekezdésében előírtakkal ellentétbe állítva határozza meg.

85 Ez utóbbi rendelkezés ugyanis a gyanúsított vagy vádlott tulajdonában álló, a gyanúsítottal vagy vádlottal szembeni jogerős büntetőítélet alapjául szolgáló bűncselekmény elkövetéséhez használt elkövetési eszközök és az e bűncselekményből származó jövedelem, vagy az ilyen elkövetési eszközök vagy jövedelem értékének megfelelő vagyon elkobzására vonatkozik (lásd ebben az értelemben: 2021. október 21-i Okrazhna prokuratura – Varna-ítélet, C-845/19 és C-863/19, EU:C:2021:864, 55. pont; 2022. május 12-i RR és JG [Harmadik személyek vagyontárgyainak befagyasztása], C-505/20, EU:C:2022:376, 50. pont).

86 Ezzel szemben a 2014/42 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése – amint az ezen irányelv (15) preambulumbekezdéséből kitűnik – arra az esetre vonatkozik, amikor a jogerős ítélet meghozatala a gyanúsított vagy vádlott megjelenésének meghatározott körülmények közötti elmaradása miatt – legalábbis e gyanúsított vagy vádlott betegsége vagy szökése esetében – nem lehetséges, de büntetőeljárás indult olyan bűncselekménnyel kapcsolatban, amely közvetve vagy közvetlenül valószínűleg gazdasági hasznot eredményez, és az ilyen eljárás elítélést eredményezett volna, ha a gyanúsított vagy vádlott meg tudott volna jelenni a bíróság előtt.

87 Ebből következik, hogy a 2014/42 irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében előírt elkobzás, mindamellett hogy az ezen irányelv 2. cikkének 1. és 3. pontja értelmében vett „elkövetési eszközökre”, valamint „bűncselekményből származó jövedelemre” vonatkozik, a bűncselekmény elkövetőjének elítélésétől függetlenül megköveteli, hogy az elkobzást elrendelő bíróság értékelhesse e bűncselekmény tényállásszerűségét.

88 Következésképpen a 2014/42 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése nem vonatkozik az alapeljárás tárgyát képezőhöz hasonló olyan eljárásra, amely ugyan lehetővé teszi a gyors elkobzást, de amelynek nem tárgya a bűncselekmény megvalósulásának megállapítása.

89 A fenti megfontolásokra tekintettel a C-767/22., a C-49/23. és a C-161/23. sz. ügyben előterjesztett első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2005/212 kerethatározatot és a 2014/42 irányelvet úgy kell értelmezni, hogy nem tartozik ezen aktusok hatálya alá az olyan nemzeti szabályozás, amely lehetővé teszi, hogy az annak megállapítására irányuló büntetőeljárásban, hogy az adott személy bűncselekményt követett-e el, a büntetőeljárás irataiban szereplő adatok alapján a jogellenesen szerzett vagyon elkobzása iránti eljárást indítsanak, abban az esetben, ha az elkobzásra irányuló eljárásnak nem célja a bűncselekmény elkövetésének megállapítása, és jóllehet, az érintett személy betegségével vagy szökésével kapcsolatos semmilyen ok nem akadályozza a bíróság előtti megjelenését.

A C-767/22., a C-49/23. és a C-161/23. sz. ügyben előterjesztett második és harmadik kérdésről, valamint a C-49/23. sz. ügyben előterjesztett negyedik kérdésről

90 A C-767/22., a C-49/23. és a C-161/23. sz. ügyben előterjesztett első kérdésre adott válaszra tekintettel nem kell válaszolni az ezen ügyekben – a Bíróság elé az ezen első kérdésre adandó igenlő válasz esetére – előterjesztett többi kérdésre, nem érintve a kérdést előterjesztő bíróság azon megállapítását, hogy a büntetőeljárás során a tájékoztatáshoz való jogról szóló, 2012. május 22-i 2012/13/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2012. L 142., 1. o.), vagy a büntetőeljárás során az ártatlanság vélelme egyes vonatkozásainak és a tárgyaláson való jelenlét jogának megerősítéséről szóló, 2016. március 9-i (EU) 2016/343 európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2016. L 65., 1. o.) esetlegesen alkalmazható az alapeljárásokra.

A költségekről

91 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

1) A Bíróság a C-767/22., C-49/23. és C-161/23. sz. ügyeket ítélethozatal céljából egyesíti.

2) A bűncselekményből származó jövedelmek, vagyon és az elkövetéshez használt eszközök elkobzásáról szóló, 2005. február 24-i 2005/212/IB tanácsi kerethatározatot és a bűncselekmény elkövetési eszközeinek és az abból származó jövedelemnek az Európai Unión belüli befagyasztásáról és elkobzásáról szóló, 2014. április 3-i 2014/42/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvet

a következőképpen kell értelmezni:

nem tartozik ezen aktusok hatálya alá az olyan nemzeti szabályozás, amely lehetővé teszi, hogy az annak megállapítására irányuló büntetőeljárásban, hogy az adott személy bűncselekményt követett-e el, a büntetőeljárás irataiban szereplő adatok alapján a jogellenesen szerzett vagyon elkobzása iránti eljárást indítsanak, abban az esetben, ha az elkobzásra irányuló eljárásnak nem célja a bűncselekmény elkövetésének megállapítása, és jóllehet, az érintett személy betegségével vagy szökésével kapcsolatos semmilyen ok nem akadályozza a bíróság előtti megjelenését.

Aláírások